

tíðinda
sosialurin
blaðið

7,-

Nr. 62 ★ mikudagur 31. mars 1993

Uffe Ellemann-Jensen, fyrrv. uttanríkisráðharri:

Danir ikki ráð at sleppa Føroyum

–Tú liggja sum tú hava reitt, tú hava ynskt at taka atgerðirnar og mugu eisini taka at byrgdina. Hovdu tú lurta eftir og ikki gjort allar almennu i-løgurnar, so hevdi hovudsvein- nan verið munandi betri fyri í dag, sigur Uffe Ellemann-Jensen í samrøðu við Sosialin.

–Men ríkisfelagsskapurin bindur Føroyar og Danmark tætt saman búskaparlíga og moralskt. Fara Føroyar á húsagang, so kunnu danir ikki bert hyggja at. Tað hava vit rætt og slætt ikki ráð til og tað vil skada okkara fíggar- líga umdømi úti í heimi, sigur fyrrverandi ministarin

Síðurnar 8-9

**Tímalønin
má setast
upp við
16,5%**

Síða 7

– um fólk skulu hava eins nógv eftir til egna nýtslu

**Yvirlæknar
vilja vísa
góðan
vilja**

Síða 11

– men so skulu viðurskiptini fyrst fáast í rættlag, sum liggja á láni, sigur Anders Harboe Ree, formaður í Serlæknafelagnum

Uffe Ellemann-Jensen
Lokalpolitikkurin í Føroyum
hefur stóran part av skyldini fyri kreppuna

Orð og myndir:
Jan Müller

Uffe Ellemann-Jensen, andstøðuleiðari á fólkatingi og fyrrv. uttanríkisráðharri:

Danmark ikki ráð til at lata Føroyar fara á húsagang

-Tú liggja sum tú hava reitt. Tú hava sjálvir ynskt at taka avgerðirnar, og nú mugu tú so sanniliga eisini taka fullu ábyrgdina av teimum. Høvdu tú havt lurtað meira eftir ávaringunum og atfinningunum, so høvdu tú ikki gjørt so nógvur iløgur í tunlar, vegir og havnir, og tað hevði gjørt, at tykkara høvuðsvinna hevði verið munandi betri fyri í dag.

Heita sigur fyrrverandi danski uttanríkisráðharrin Uffe Ellemann-Jensen og núverandi andstøðuleiðarin á fólkatingi í samrøðu við Tíðindablaðið Sosialin.

Hann ásannar, at føroyingar hava dugað so mikið illa at húsast og hava einki lagt upp fyri ringari tíðum, at einasta gongda leið nú er at minka um livifótin fyri harvið at fáa einu kappingarføra vinnu.

Føroyavinurin Uffe Ellemann-Jensen vísir tó á, at ríkisfelagskapurin bindur Føroyar og Danmark so teitt saman búskaparliga og moralskt, at skuldi tað komið hartil, at Føroyar eru um at fara á húsagang, so kann Danmark ikki standa og hyggja at. Danmark hevur reitt og slætt ikki ráð til at lata Føroyar fara á húsagang.

Uffe Ellemann-Jensen leggur í samrøðuni stóran dent á, at ein fortreyt fyri víðari danskari hjálp mugu vera grundleggjandi broytingar í føroyska samfelagsbygnaðinum og enn hardari krøv til politisku skipanina í Føroyum, sum má kunna taka ópopulerar avgerðir, ið tora at ganga ímóti lokalpolitiskum áhugamálum.

Hvørt mansbarn í Føroyum kennir ella hevur høyrð navnið Uffe Ellemann-Jensen. Hvør minnst ikki at hava sæð hann í sjónvarpi ella í bløðunum við trúu í hond og so sínum eyðkenda hatt.

Hann er helst tann at danskum politikarum, sum hevur vitjað oftast í Føroyum. Sjálvur vil hann vera við, at hann hevur verið í Føroyum á nærum hvørjum ári seinastu 16 árin, og hesi seinastu 10 árin sum danskur uttanríkisráðharrin.

Hann hevur altíð dámt at rópa seg Føroyavin. Um heita er so kunna lesararnir meta um, men í heimi sínum og á skrivstovu síni á Christiansborg hevur hann fleiri málningar, sum føroyskir listamálarar hava gjørt. Teitra millum Zacarias Heinesen og Tróndur Patursson.

Og millum bókur sínar eru eisini fleiri føroyskar og tann nýggjasta í røðini av føroyskum bókum er seinasta bókini við skemtekeningum hjá Óla Petersen. Tær hevur hann nevniliga sera gott eygað á.

Tíðindablaðið Sosialurin vitjaði inn á gólvíð hjá Uffe á Christiansborg í famu viku. Eftir 10 spenandi ár sum uttanríkisráðharrin hevur hann nú tikið við sum oddamaður í andstøðuni á fólkatingi sum formaður í Vinstraflokkinum. Men hvussu hevur so hansara samband verið við Føroyar spurdu við Uffe Ellemann-Jensen!

Mitt samband við Føroyar røkkur væl longur altur enn tey seinastu 10 árin. Sum uttanríkisráðharrin. Eg var eitt skilti í nevndini fyri Realin, og tað gjørdi, at eg hevði møguleika at fylgja væl við, hvat hendi á tí búskaparliga økinum í Føroyum - ikki minst hvat Ráðgevandi nevndin segði í 70-árunum.

Eg skrivaði og tosaði longu tá rættliga kritiskt um búskaparligu gongdina í Føroyum. Og tað, sum eg serliga gjørdi vart við, voru tær stóru iløgurarnar føroyingar gjørdi í infrastrukturnar tvs. vegir, tunlar, havnir o.l. Ikki minst ta sera kostnaðarmiklu útbýggingina av eini sjónvarpskipan.

Liggja sum tú hava reitt

Tá eg nú litið altur um bak og havi stöðuna í Føroyum í dag í huganum, so má eg siga sum ein góður vinur av Føroyum, at tú hava sjálvi ábyrgdina av stöðuni. Tú liggja, sum tú sjálvi hava reitt.

Uffe Ellemann-Jensen sigur víðari, at sjálvandi hava føroyingar ikki skyldina av, at altjóða konjunkturin hevur verið vánaligur, og náttúran hevur gjørt fortreytirnar uppaltur torfórari, men vit hava sjálvi skylduna av, at stöðan er so mikið ring, ú vit hava einki lagt upp fyri.

-Heita hevur verið tykkara egna val, og mín meining sum dan er tann, at vit

við ikki at leggja okkum út í tykkara avgerðir. Hava víst virðing fyri heimastýrisskipanini og tykkara síðum. Tú hava sjálvir viljað heita og fingið tað soleiðis.

Ávaringar

Fyrrverandi uttanríkisráðharrin sigur tó, at tað hevur ikki kortað uppá ávaringar og atfinningar. Men føroyingar hava einki gjørt og hava við hesum minnað so nógv um mótstøðuveið, at kreppan nú rakar so mikið harðar.

-Føroyar valdu eisini at standa utanfyri EF, og tað var eisini tykkara val. Har hevur tað alla tíðina verið mín meining, at henda stóða tykkara fór at minka um búskaparligu möguleikarnar hjá Føroyum, og rokningin fyri hesa tykkara egna avgerð eigur heilt greitt at verða gøldin av føroyingum sjálvum.

Uffe Ellemann-Jensen dylur ikki fyri, at hann heldur avgerð føroyinga at halda seg utanfyri EF var skeiv. Men hann leggur áherðslu á, at heita er ein avgerð, sum føroyingar einsamallir hava tikið.

Hann heldur eisini tað var skeivt av grønlandingum at taka seg úr EF.

Nú tosað verður um, hvat kann gerast fyri at betra um stöðuna, so heldur Uffe Ellemann-Jensen tað vera rætt at taka allar tær risastóru iløgurarnar, stöðu føroyinga til EF og heita, at ein ikki hevur

lagt nakað upptýri mögulegum ringum túðum minni myndina

Hjálpandi hond

Uffe Ellemann-Jensen heldur tað vera rætt, at føroyingar sjálvir taka ábyrgðina av støðum, nú hon í stóran mun er eitt úrslit av tí ríkna politikkinum.

Men hann vísir tó á týðningina av ríkisfelagskapinum.

Hygga tað støðum í dag, so siggja vit, at tað er eitt búskaparligt samband millum Føroyar og Danmark, eins og talan eisini er um eitt politiskt og menniskjansligt tilknyti og felagsskap.

Ti er tað fyrri mátt heilt náttúrligt, at danir rætta føroyingum eina hjálpaandi hond, soleiðis sum tað eisini er hent, men eg haldi tað eisini vera rimuligt og rætt, tá talan verður um so stórar upphæddir, at danir kunnu seta krøv.

Ikki ráð at lata Føroyar fara á husagang

Nógv hevir í seinastum verið tosað um, hvat hendur, um bankarnir og landið alt fer á husagang:

Hvorja viðmerking hevir Uffe Ellemann-Jensen til henda stóra spurning!

Danmark hevir ikki ráð til at lata Føroyar fara á husagang, tí tað fer at minka um álit á danskar statsobligatiónir.

Uffe Ellemann-Jensen heldur tó ikki, at støðan í Føroyum sum er hevir minkað um álit á danskar statsobligatiónir.

-Men lótu vit bara føroysku bankarnar fara á heysin, so høvdu vit lættliga kunnað komið í ta óhepna støðu. Og tað kunnu vit tí ikki gera.

Fyrirverandi danski uttanríkisráðharrin vísir við hesum til oddagrein í Jyllandsposten herfyri, har tað m.a. stendur: "Skatteyderne i Danmark må i solidaritet stå dem (farinjerne, blaðm.) bi, til de igen kommer til hægterne. Det tjener begge parter bedst".

Skyldur móti føroyingum

-Men hvat hendur, um Føroyar fara á husagang, og hvorja ábygd hevir Danmark tá móivegis teimum 47.000 íbúgvunum í Føroyum?

-Har meini eg, at tað finst ein bæði búskaparligur og moralskur lagnufelagsskapur millum Danmark og Føroyar, sum ger, at tað kunnu vit ikki góttaka, og tað fer Danmark heldur ikki at loyva kann henda.

Uffe Ellemann-Jensen heldur annars, at fóruvur er at at fremja broytingar í politisku skipanini í Føroyum soleiðis at skilja, at tað er okkara politiska avgerðarskipan og lokal áhugamá, sum eru orsökini til, at føroyingar hava livað yvir evni tvis. Hava brákt pening uppá slíkt, sum ein annars í einum sunnum húsarhaldi ikki hevdi brúkt.

Upp til føroyingar

-Men hevir føroyska samfelagið við teimum mongu byggunum og ovggjunum ikki havt tørv á einum

Politiska skipanin

Nu hevir danska stjórnin lónagjælt ferðir verið við til at bjarga føroyska bankunum. Um tað skal henta, at tað gongur gæði trúða fóð, hvørja ábygd hevur Danmark so at hjálpa til aftur.

Tað er sera tortøtt at svára hásam spurninginum nú. Ti tað eru fleiri viðurskiifti eini ná hyggja at Eitt er spurningurin um tað kann koma at skapa slíkt misálit á ta búskaparliga skipanina, at tað í veruleikanum kemur til at

tí hava tikið

So kann ein sjálvandi spyrja, hví tað ikki hevir verið møguligt at gerast kappingarlorur á øðrum økjum, og tað kann sjálvandi hava samband við, at Føroyar hava duvað so nógv uppá ein sektor og at almenni sektorurin er vaksan so knappliga, so í veruleikanum hava føroyingar sjálvir torkomið møguleikanum at vera kappingarlorur.

Spurningurin er tí, fyrri at siga tað bart út, eru føroyingar fóru fyrri at skapa eitt kappingarlorið aftur, sum trestar, at ein

siggja tað skilagoða í hasum men fóru tað bert til at gongdin heldur fram utan at tit fíla ein búskapsum. Verður kappingarlorur og tit ikki roynt at seta á stovn kappingarlorur. Framleiðslur á øðrum økjum, so hendur einin bati. Talan verður bara um at útseta støðuna.

Uffe Ellemann-Jensen meir støðuna í Føroyum í dag at vera ein ta størsta avbjóðingina nakrantíð hjá tí føroyska demokratinum.

Lokalpolitikkurin

Ta meinar harvið, at tað er serliga er lokalpolitikkurin, sum skapt hevir tørvina støða.

-Tað dugir ein og hvør at siggja. Hyggjið bert eftir øllum fundunum, havnum og stóru skipunum. Høvdi lokalpolitikkurin ikki havt so nógv at siga, so høvdu tit ikki havt gjørt allar hesar mongu ílegurnar.

Nu er tað nógva í landi støða. Høvdi ta verði við tí stjórnina ná hon hevir gjørt avtalu við Føroyar, hevdi ta gjørt øðrvísi avtalar.

-Net, Eg hevdi gjørt just tað sama sum núverandi stjórn hevir gjørt. Avleiðingarnar av henda avtalu mugu so verða tær, at politiska skipanin í Føroyum limur út av at hennu hesar avtalar.

-Líkar heldur ta Føroyar eina ikki hevur gjørt vinnu í Danmark í høvdi ta hendi meira positivar munnliga fóstingarnar enn danska stjórnin hevir verið við um ta hevdi skera samráði við føroyingar.

Um ta við orðunum positivur heldur, at eg hevdi viljað greið fleiri pengar og sett færr krøv, so er svar mitt net. Ti eg haldi ikki, at vit vísu okkum sum nakrar góðar vinnur um vit slaka uppá krøvini og gjalda meira ur kassanum.

Og ta kunnu vit vera orsökini til, at hildið verður fram við ábyrgdarlöysinum í Føroyum.

Uffe Ellemann-Jensen leggur áttat, at hann helst hevdi sett føroyingum enn hardari krøv, um hann hevdi sít við samráðing-árbeiðið vegna Danmark.

EF
Vit spurdu Uffe Ellemann-Jensen, um hann stúðlar ynskjunum hjá sambandsflokkinum, um at Føroyar eiga at gerast limur í EF.

-Tað geri eg avgjört, men hetta má vera tykkara eigna val. Eg leggi meg ikki út í tað.

-Men tyri tú, at Føroyar kunnu klára seg einsamallir?

-Eisini tað er tykkara eigna avgerð, men tað er greitt, at einsamallir vilja tit fáa einu munandi lægri livifót enn kann tit kunnu livynda tykkum í dag. Persónliga haldi eg tað hevdi verið ein sera ólukkulig støða, tí tað eru so góð viðurskiifti millum Føroyar og Danmark.

Uffe Ellemann-Jensen vísir á, at ein stóur partur

Sum Føroyavinnur eigur Uffe Ellemann-Jensen nógvur føroyskar málningar og bókur og ein tann seinasta hann hevir úvegað sær er Skemi 92 við tekingunum hjá Óla Petersen.

Útbygdam infrastrukturni?

-Tað er greitt, men so vil eg seta spurningin: hvat er hent á teimum plássum, har tit hava lagt nógvur pengar í vegir, tunlar og havnir! Hava iløgurnar verið við til at varðveita hesi bygðasamfeløgin ella hava tær havt við sær, at tað tvørturímóti hevir verið nógvi lættari at sleppa sær burtur frá hesum bygðasamfeløgunum!

-Men lat meg endurtaka, hetta er upp til føroyingar sjálvar at meta um. Tað eru tit, sum hava ábyrgðina av gongdini og hvussu hon skal vera. Men ikki slepst undan, at just hetta verður tikið við í orðaskiftinum um ta kreppu, sum hevir rakt samfelagið og ta skuld, sum nú eisini Danmark skal hjálpa við at gjalda.

-Undrar tað ikki tað at tað dansk kreditfeløg hava verið so segin um at gera iløgur í Føroyum, hóast tað hevir verið ávarað so nógvi um gongdina?

-Tað ger tað.

kosta okkum. Nakað annað er, um tit í Føroyum - í politisku skipanini - sjálvir eru fóru fyrri gera nakað við trupulleikarnar, og harvið sannføra danskar politikarar, at nú verður nakað gjørt fyrri at fáa vent gongdini.

Uffe Ellemann-Jensen leggur áttat, at ein tann størsta avbjóðingini føroyingar í dag standa fyrri er spurningurin, um øll tann politiska skipanin í Føroyum er fóru fyrri at greiða hesar trupulleikar á ein slíkan hátt, soleiðis at tað skapar álit í Danmark.

Bert ein vinna

Um høvdustrupuleikan hjá føroyingum sigur Uffe Ellemann-Jensen, at hann er tann, at vit hava bert eina vinnu og at tað ikki hevir verið møguligt at byggja upp alternativar vinnur.

-Hyggja vit eftir føroyska búskapinum sum ein sjálvstøðug búskaparlig eind, so eru í dag ikki nokk av inntøkum utanfrá at gjalda rentur og avdráur av teimum lánun

velur ein munandi minni livifót!

Hyggja vit eftir øðrum londum í heiminum, so er ein har nóyddur til at laga livifótin eftir tí, sum ein er fóru fyrri at framleiða og hvussu ein kann kappast.

Og tí er tað sera spell í dag at siggja, at tað eru gjørðar nógvar iløgur, sum ikki vilja hjálpa til at fáa ein búskaparligan góðan útvíking.

Mugu siggja broytingar í bygnaðinum

-Tað hevir frá føroyskari síðu verið víst á, at lántni eru so mikið stór, at vit koma ongantíð uppundan aftur, um ikki danska ríkið hjálpir okkum við at gjalda hesi lán aftur? Er nokur onnur löysn.

-Hasin tankin trúggi og ikki fær undirskoju í Danmark, utan so at ein verður sannførdur um, at útlit eru til, at broytingar verða gjørðar í sjálvum bygnaðinum í føroyska samfelagnum.

Eg dugi annars væl at

Ráð til føroyingar!

Men hevir formaður í størsta andstöðu flokkinum í Danmark nakra löysn uppá trupulleikarnar í Føroyum?

-Net, eg havi onga skjóta og líkka löysn.

-Men nokur góð ráð?

-Eg kenni føroyingur so frægt, at eg veit, at tykkum dáma ikki at fáa góð ráð. Men harfyri veit eg eisini, at føroyingar eru arbeidssamir og hava nógvi góð hugskot. Eg eri vísur í, at tað finnst fólk í Føroyum við góðum hugskotum og kunnu vit geva teimum møguleika fyrri at fara í gongd, so kann tað ganga tann rætta vegin.

-Nú nevnir tú politiska skipanina í Føroyum sum ein av forðingunum fyrri at fáa vent gongdini. Hvat hugsar tú her serliga um?

-Ein skal hava trygd fyrri, at politiska skipanin í Føroyum er fóru fyrri at taka og seta í verk avgerðir, sum eisini eru illa umtókta í lokalsamfelagnum.

